

FOTO: ROBERT VOSKUIJL

De renovatie van het Airborne Museum vordert gestaag. Op deze foto ziet u Huize Hartenstein met links de in aanbouw zijnde glazen ontvangstruimte, waarin de winkel, de lift en de trappen zullen komen. De grote ondergrondse betonnen ruimte, waarin de 'Airborne Experience, September 1944' wordt gebouwd, is bedekt met een deken van kunststof, waarop een laag, fijn donker gekleurd puin is gelegd (21 juni 2009).

Jaarvergadering en excursie

De Algemene Ledenvergadering, tevens Jaarvergadering van de VVAM vond dit jaar op 4 april plaats in het restaurant Nol in 't Bos in Wageningen.

Na afloop van de vergadering gaf de heer Paul Tirion, in zijn functie van bouwcoördinator, op verzoek van het bestuur van de VVAM, uitleg over de renovatie van het Airborne Museum. Naar aanleiding van vragen uit de zaal, ontspan zich een pittige discussie tussen een aantal leden en de heer Tirion. Het was duidelijk dat de meningen over veel zaken ver uit elkaar lagen.

Na de lunch volgde de door Gerard Gijsbertsen georganiseerde excursie met 'Operatie Pegasus I' als onderwerp. Een van onze Britse leden, John Howes, was daar speciaal voor uit Engeland over gekomen. De hele groep volgde zoveel mogelijk de route die tijdens de ontsnappingsoperatie in de nacht van 22 op 23 oktober 1944 was gevolgd. Omdat de tijd beperkt was, eindigde de excursie ter hoogte van het landgoed Oranje Nassau's Oord bij Renkum. Een paar man, waaronder John Howes, is daarna nog doorgegaan naar de plaats waar de eigenlijke overtocht over de Rijn heeft plaats gevonden.

Nieuwe penningmeester

Op de afgelopen Jaarvergadering van de VVAM is Vincent Luyten uit Arnhem gekozen tot nieuwe penningmeester van onze vereniging. De vorige penningmeester, Frits Miedema, blijft bestuurslid en is nu verantwoordelijk voor de ledenadministratie.

Nieuwe website voor de VVAM

In de vorige Nieuwsbrief werd melding gemaakt van de nieuwe website van de VVAM www.vriendenairbornemuseum.nl, die sinds 1 februari jl. officieel in de lucht is. We hebben er hard aan gewerkt, en gaan daarmee door, maar er ligt toch nog een hoop informatie te wachten. Diverse nuttige contacten met potentiële auteurs zijn gelegd, en we kunnen met een gerust hart meedelen dat een aantal interessante artikelen in de maak is. Het gaat dan met name ook om onderwerpen die te maken hebben met september 1944, en de verhalen zijn dan te kort of te lang om als een Ministry te worden gepubliceerd. Van belang is op dit moment om te weten wat de wensen van de leden/lezers zijn. Wat wilt u graag zien of bekijken op onze website, en wat mist u tot op heden? Bent u bereid om zelf wat te schrijven? Komt u elders iets tegen dat interessant voor de Vrienden lijkt, maak ons erop attent. Zonder uw inbreng kunnen we vrij weinig!

Over de kijkcijfers is niet veel te zeggen omdat we nog maar zo kort in de lucht zijn. De meter loopt overigens al sinds 19 januari 2009, want toen gingen we 'airborne'. Tot en met 15 juni jl. noteerden we 1001 bezoekers die samen onze site 2166 keer bekeken. Wat ze precies wilden weten of zien, is ons uiteraard, helaas, niet bekend. De meeste kijkers kwamen, niet geheel onverwacht, uit Nederland, en vaak ging dat via de website van het museum. We kregen ook bezoekers uit het Verenigd Koninkrijk, de Republiek Ierland, Canada en België, en een land als Zweden is eveneens vertegenwoordigd.

Toch wel intrigerend zo'n overzicht: wie wonen daar in verre oorden, en waarom willen ze wat weten van de Vrienden? Zijn ze al lid, of zoeken ze informatie over de Slag om Arnhem?

Als u dit leest, en u voelt zich aangesproken: laat wat van u horen!

(Judith Minkman en Geert Maassen, namens Tekstbureau Morfeem)

Informatiecentrum Slag om Arnhem trekt veel bezoekers

Het aantal mensen dat een bezoek brengt aan het 'Informatiecentrum Slag om Arnhem', dat is gevestigd naast de John Frostbrug in Arnhem, stijgt gestaag. Sinds de opening op 12 september 2007 zijn er al meer dan 25.000 bezoekers geweest. Het is een dependance van het Airborne Museum en nu dit tijdelijk is gesloten, komen er extra veel bezoekers naar het Infocentrum.

In de zaal worden op een grote horizontale display de troepenbewegingen van Britten, Polen en Duitsers van dag tot dag 'dynamisch' en met geluid weergegeven. Van vertegenwoordigers van alle partijen die bij deze strijd betrokken waren, dus ook de burgers, zijn op de vier wanden van de ruimte portretfoto's en persoonlijke getuigenissen weergegeven. In totaal gaat het hierbij om 52 'getuigen'.

Het Infocentrum wordt gerund door een aantal zeer actieve vrijwilligers onder de enthousiaste coördinatie van Pauline IJdo.

Het informatiecentrum Slag om Arnhem is gevestigd in het gebouw van Volkshuisvesting, Rijnkade 155, Arnhem en is door de week geopend van 10.00 tot 17.00 uur. In het weekend is de openingstijd van 11.00 tot 17.00 uur. Voor meer informatie zie:

www.airbornemuseum.org

'APTC at Arnhem. APTC instructors during the Battle of Arnhem. September 1944'

Onder deze titel heeft Philip Reinders een brochure uitgegeven over het wel en wee van militairen van het Army Physical Training Corps (de sportinstructeurs van het leger) tijdens de Slag om Arnhem. Dertig militairen van het APTC waren in 1944 bij de 1e Britse Airborne divisie ingedeeld. Ieder bataljon in één van de brigades beschikte over één en soms meerdere APTC instructeur. Ook waren er enkelen ingedeeld bij sommige van de divisietroepen. Zesentwintig instructeurs zijn bij Arnhem geland. Vier waren ingedeeld bij de eenheden die over zee werden aangevoerd (de 'seaborne tail').

In de brochure wordt kort ingegaan op de periode vóór Arnhem. Daarna geeft Reinders van ieder militair informatie over zijn inzet tijdens de Slag om Arnhem. Alleen bij de 'seaborne tail' ontbreekt elke informatie over sergeant 1e klas G. Meyers van de 250 Company RASC. Verder blijkt dat er geen gegevens zijn over Staff Sergeant M.A. Ewinn. Behoorde hij wel of niet tot het APTC?

Reinders heeft een eenvoudige gids geschreven, waarmee de aandacht wordt gevestigd op één van de minder bekende eenheden, die tijdens de slag om Arnhem zijn ingezet.

De brochure, die 35 pagina's telt, is in het Nederlands geschreven en is geïllustreerd met foto's. Hij is in eigen beheer uitgegeven. De oplage is beperkt. De brochure is te bestellen bij: P. Reinders, Heemskerklaan 59, 6881 EM Velp, e-mail: reinders2@chello.nl. De kosten zijn € 6,50, inclusief porto.

(Wybo Boersma)

Renovatie Airborne Museum

Mensen die recent bij het Airborne Museum zijn geweest, hebben gezien dat men druk bezig is met de bouw van het ontvangstgebouw, waarin de winkel, de toiletten, de lift en de trappen worden ondergebracht

De villa Hartenstein zelf is van buiten en van binnen geheel opnieuw geschilderd. Voor de buitenzijde is daarbij gebruik gemaakt van de kleuren waarin het gebouw oorspronkelijk was geschilderd. Men heeft deze kleur teruggevonden onder een groot aantal later aangebrachte verflagen. Binnen zijn de muren van de zalen in verschillende kleuren geschilderd.

Vanaf begin juni is men begonnen met de herinrichting van het museum. Dat betekent dat een groot aantal museumstukken vanuit de opslag in Ede weer naar Oosterbeek wordt overgebracht om daar te worden tentoongesteld. In de periode dat al het materiaal in een kazerne in Ede was opgeslagen, heeft de behoudsmedewerker Roland Boekhorst, samen met een aantal vrijwilligers, gezorgd dat alle objecten werden schoongemaakt en opnieuw geconserveerd. Vervolgens werd alles gefotografeerd. Daarnaast heeft

2

FOTO: ROBERT VOSKUIL

De zuidoosthoek van de grote ondergrondse betonnen ruimte achter het Airborne Museum (21 juni 2009).

FOTO: ROBERT VOSKUIL

Roland de bestaande database uitgebreid, zodat alle De glazen ontvangst- en winkelruimte met de lifftoren wordt gebouwd aan de westkant van Huize Hartenstein (21 juni 2009).

voorwerpen uit de collectie van het museum hierin konden worden geregistreerd. Het gaat hierbij om vele duizenden objecten, variërend van een baretembleem tot een bulldozer.

De directeur van het museum, Drs. Dick Schluter heeft zich in de afgelopen maanden vooral bezig gehouden met de museale inrichting van Huize Hartenstein. Zo heeft hij o.a. samen met Berry de Reus, alle foto's uitgezocht voor de verschillende expositiezalen en die van bijonderschriften voorzien.

De bouwwerkzaamheden aan de ondergrondse uitbreiding aan de zuidkant naderen hun voltooiing. De grote betonnen ruimte achter Huize Hartenstein is inmiddels voor het grootste deel onder de oppervlakte verdwenen en het ontwerp bureau is begonnen met de inrichting van de 'Airborne Experience, September 1944'.

Stilteruimte in het Airborne Museum

Het nieuwe Airborne Museum krijgt een stilteruimte. Deze ruimte biedt de mogelijkheid om op een respectvolle manier bij de slachtoffers van de Slag om Arnhem stil te staan. De kosten voor de inrichting worden betaald door de stichting Dela Fonds.

'Striking Back'

Over de grote geallieerde luchtplandingsoperaties, die in 1943 (Sicilië), in 1944 (D-Day en 'Arnhem') en in 1945 (Rhinecrossing) plaats vonden, is in de afgelopen 65 jaar een groot aantal publicaties verschenen. Hetzelfde geldt voor de raids op St. Nazaire en Dieppe in 1942, waarbij de Commando's een belangrijke rol speelden. Maar aan de veel kleinere airborne- en commando aanvallen, die de Britten uitvoerden tussen 1940 en 1942 op of bij een aantal plaatsen langs Europese kust, is veel minder aandacht besteed. Die 'vroegere' operaties werden uitgevoerd door kleine eenheden, die voor een belangrijk deel bestonden uit vrijwilligers. Hierbij werd enorm veel ervaring opgedaan op het gebied van organisatie en uitvoering van dit soort operaties. Bovendien konden allerlei soorten uitrusting en bewapening worden getest. De mannen werden dan ook terecht als 'proefkonijnen' aangeduid.

Met het uitkomen van het boek 'Striking Back, Britain's Airborne and Commando Raids 1940-42' krijgen deze operaties de aandacht die ze verdienen. Het boek werd geschreven door onze vertegenwoordiger in het Verenigd Koninkrijk, Niall Cherry, die hiermee (opnieuw) een buitengewone prestatie heeft geleverd. Niall beschrijft de training van de mannen en de voorbereidingen en het verloop van de verschillende operaties, op een duidelijke en instructieve wijze. Hij behandelt onder andere de aanval op de Lofoten bij de kust van Noorwegen, de raid op de 'zwaarwater' fabriek bij Vermork in Noorwegen, de aanval met parachutisten op het Tragino aquaduct in Zuid-Italië en de raid van parachutisten op het radarstation bij Bruneval aan de noordkust van Frankrijk. Door deze beschrijvingen af te wisselen met veel persoonlijke verhalen van de deelnemers, is het een zeer prettig leesbare studie geworden. De auteur heeft een extra dimensie aan zijn standaardwerk toegevoegd, door 28 bijlagen op te nemen, met daarin de letterlijke teksten van allerlei relevante rapporten, die hij uit de archieven wist op te diepen. Dit deel telt circa 100 pagina's en is op zichzelf al een naslagwerk. Niet minder dan 125 foto's en kaarten illustreren deze lijvige publicatie. Veel van die foto's zijn nooit eerder gepubliceerd. Voor iedereen die serieus geïnteresseerd is in het ontstaan en de 'vroegere' geschiedenis van de Britse airborne- en commandotroepen, is 'Striking Back' een onontbeerlijke bron van informatie! 'Striking Back, Britains Airborne and Commando Raids 1940-42' door Niall Cherry telt 422 pagina's en is uitgegeven bij Helion & Company Ltd in Solihull, Verenigd Koninkrijk. Prijs: € 22,50. Zie de website: www.helion.co.uk (Robert Voskuil)

Reacties op oproep

In Nieuwsbrief No. 111 van augustus 2008 plaatsten we een oproep met betrekking tot een bekende Duitse foto uit september 1944. Die afbeelding mag dan wel vaker zijn gepubliceerd, maar de exacte locatie kennen we nog steeds niet.

Het gaat om Duitse militairen en een buitgemaakte Britse Jeep. Links op de foto is op een muur een wit bordje zichtbaar, waarop een Duitse adelaar met hakenkruis en de afkorting 'NSDAP' staan.

Naar aanleiding van onze vraag om hulp bij het identificeren, reageerden diverse leden. Zij zetten ons op het spoor van gebouwen aan de Utrechtseweg in Arnhem, tussen ongeveer het voormalige Christelijk Lyceum en het toenmalige gebouw van de PGEM. We zijn nu op zoek naar relevant beeldmateriaal dat we als vergelijking kunnen gebruiken. In een volgend nummer van deze Nieuwsbrief hopen we de oplossing te kunnen presenteren.

In de tussentijd stellen we het op prijs in contact te komen met een (onbekende) lezer van dit blad die via het onderstaande e-mailadres een reactie stuurt. Door een technische onvolkomenheid is die elektronische brief verloren gegaan, en de geadresseerde doet een beroep op de schrijver hem nogmaals een bericht te sturen.

(Geert Maassen, g.maassen@geldersarchief.nl)

'The Stormboat Kings'

Ons lid John Sliz uit Canada is al jaren bezig met onderzoek naar de geschiedenis van de Royal Canadian Engineers gedurende de Tweede Wereldoorlog. Zijn bijzondere belangstelling gaat uit naar de rol die de engineers speelden bij operatie 'Berlin', waarbij meer dan 2200 man van de 1st Airborne Division in de nacht van 25 op 26 september 1944 over de Rijn werden geëvacueerd.

In Ministry 92, bij Nieuwsbrief no. 105 (augustus 2008), gaf hij een kort verslag van de rol die de 23e Royal Canadian Engineers hadden bij deze operatie. Onlangs verscheen van zijn hand een boek over deze eenheid, getiteld 'The Stormboat Kings, The 23rd RCE at Arnhem 1944'. Hij opent het boek met een hoofdstuk over de geschiedenis van deze eenheid vanaf het moment dat ze werden opgericht op 25 april 1942 tot hun inzet bij Arnhem. In die periode is vooral hun bijdrage aan het mogelijk maken van de oversteek van de Seine door de Canadese 10e Infanterie Brigade, van veel belang geweest.

De operaties van de 23e RCE bij Driel, die door John Sliz worden beschreven, vormen fascinerende en spannende lectuur. Het is voor het eerst dat deze episode uit de Slag om Arnhem tot in details is uitgewerkt. Om het verloop van de gebeurtenissen nog beter te begrijpen, heeft de auteur gezorgd voor werkelijk uitstekende kaarten, waarop bijna ieder detail van het terrein rond de oversteekplaats is afgebeeld. Na lezing kunnen we niet anders dan concluderen dat dit het beste publicatie is, dat tot nog toe over de evacuatie van Britse Airborne troepen over de Rijn is geschreven!

'The Storm Boat Kings, The RCE at Arnhem 1944' door John Sliz, telt 128 pagina's en is geïllustreerd met foto's, kaarten en tekeningen. Het werd in paperback editie uitgegeven door Vanwell Publishing Limited in St. Catharines, Ontario, Canada. Prijs: 24.95 Canadese Dollars.

Zie de website: www.vanwell.com
(Robert Voskuil)

Wie zijn deze kinderen?

In augustus 1945 bezocht de Britse journalist Saidman het voormalige slagveld rond Arnhem. Zijn artikel over dit bezoek, getiteld 'Forever Arnhem' verscheen in het Britse tijdschrift 'Illustrated' van 15 september 1945. Het is geïllustreerd met een aantal foto's van locaties in Arnhem, Oosterbeek en Wolfheze.

Een van deze foto's toont twee jongens, die op de hoek van de Utrechtseweg en de Klingelbeekseweg in Arnhem spelen met een achtergelaten Brits 6-ponder kanon (zie illustratie). Deze foto zal worden gebruikt in de nieuwe inrichting van het Airborne Museum en daarom willen we graag weten wie die jongens zijn. Helaas zijn hun gezichten op de foto niet zichtbaar, maar mogelijk zijn er mensen die de situatie herkennen en nog namen weten.

Mocht u informatie hebben over deze jongens of andere details over de situatie die is afgebeeld, neemt u dan even contact op met Robert Voskuil, telefoon 026-3332715 of e-mail: voskuil@itc.nl.

Aanvulling op Ministry nummer 100

Naar aanleiding van de publicatie van de 100e Ministry 'Een tragedie bij Vorden', was de heer Gus Worst zo attent de onderstaande aanvullende gegevens toe te sturen.

De groepsfoto betreft hoogstwaarschijnlijk de SD Dienststelt Maastricht en aan de opsomming bij noot 2 hoort nog te worden toegevoegd de Bijzondere Rechtbank te Leeuwarden. Deze rechtbank sprak twee doodvonnissen uit over Duitse militairen. Het ging hierbij om Robert Wilhelm Lehnhoff (doodvonnis in mei 1949 en voltrekking op 24 juli 1950) en Wilhelm Artur Albrecht (vonnis op 1 december 1951 en voltrekking op 21 maart 1952. (Chris van Roekel)

FOTO: SAIDMAN, POPPERPHOTO

Augustus 1945. Op de hoek van de Utrechtseweg en de Klingelbeekseweg in Arnhem spelen twee jongens met het restant van een achtergelaten Brits 6-ponderkanon. Links op de foto is nog een klein deel zichtbaar van de serre van de witte villa op de hoek van de Utrechtseweg en de Diependalstraat. Deze villa staat er heden ten dage nog steeds. Graag zouden wij in contact komen met deze jongens of met mensen die zich deze situatie nog weten te herinneren.

COLOFON

De Nieuwsbrief is een uitgave van de Vereniging Vrienden van het Airborne Museum Oosterbeek (Utrechtseweg 232, 6862 AZ Oosterbeek) en verschijnt vier keer per jaar. Het doel is bekendheid te geven aan het Airborne Museum, de Vereniging Vrienden en de geschiedenis van de Slag om Arnhem.

Telefoon museum: (026) 333 77 10

Redactie: drs. R.P.G.A. Voskuil, W. Boersma en J. Bal

Redactieadres: Utrechtseweg 232, 6862 AZ Oosterbeek, e-mail: vvam@airbornemuseum.org

Penningmeester/ledenadministratie: Frits Miedema, telefoon (026) 333 64 76, e-mail: fymiedema@planet.nl

Coördinatie verzending, archivering & distributie losse nummers: Chris van Roekel, Oosterbeek.

Vormgeving: Hildebrand DTP, Wageningen.

Druk: Drukkerij Verweij Wageningen B.V.